

KURT GALLING, *Die Bücher der Chronik, Esra, Nehemia* übersetzt und erklärt. Das Alte Testament Deutsch, Teilband 12. Göttingen, Vandenhoeck u. Ruprecht, 1954. 256 S.

Dat onder die op bl. 256 genoemde literatuur so baie resente geskrifte vermeld kon word, bewys hoeseer die boeke Kronieke, Esra, Nehemia in die wetenskaplike belangstelling staan en hoeveel probleme daar nog altyd mee verbonde bly. Geen wonder, dat bogenoemde verklaring ook self weer baie vrae laat opkom en nie so 'n bevredigende nasmaak laat as die hierbo bespreekte nie. Prof. Galling wat 'n outoriteit is op die argeologiese en historiese terreine van die Outestamentiese wetenskap, gee ook in hierdie werk telkens blyk van sy uitgebreide kennis hiervan. Dit is verblydend dat hy meer aandag gee aan die lokalisering van plekname as wat in die bogenoemde arbeid van Hertzberg gedoen is (vgl. S.31 oor die Levitestede, I Kron. 6:39/54vv., en elders). Aan daterings kwessies sowel van die boeke as hulle samestellende dele en van die persone wie se lewe en werk daar beskree word, is baie aandag gegee. Waar die skrywer se ruimte beperk was, moes hy die argumentering meer as hom lief was bekort (S.5) wat die oorsigtelikheid van sy betoog somtyds wel skade moes doen.

Galling dateer die terugkeer van Serubbabel en Jesua nie in 538 v. C. direk na die edik van Cyrus nie, maar eers in Darius se dae (521 v. C.; vgl. S.12, 187 ff.). Die gegewens aangaande Nehemia se optrede tydens Artaxerxes I word as betroubaar en sy werksaamheid in 445-430 v. C. gestel; Esra, soos in baie van die nuwere studies, nie as voorganger van Nehemia in 458 v. C. of soos met Rudolph tussen die eerste en tweede verblyf van Nehemia, d.i. na 433 v.C. gestel nie, maar definitief na Nehemia en wel liefs in die eerste jare van Artaxerxes II omstreeks 400 v.C.. Galling onderskei twee uitgawes van die hele Kroniekboek (dus Esra en Nehemia ingeslote); die eerste dateer hy omstreeks 300 v.C. dus in die begin van die Hellenistiese, die Diadochetyd (waarvoor hy 'n reeks argumente gee S.14f.), die tweede, wat 'n aansienlike uitbreiding en bewerking van die eerste verteenwoording en wie se bydrage hy in die vertaling deur 'n kleiner lettertipe weergee, eers 'n een later onder Antiochus III, dus omstreeks 200 v.C. (S.15f.). 'n Skat van historiese gegewens word aangewend om hierdie daterings te staaf. Daar sal seker ernstig met Galling se argumenterings rekening gehou word in die komende wetenskaplike diskussie oor hierdie boeke, maar van 'n *communis opinio* insake die literêre en historiese probleme wat hulle stel, is ons nog ver verwyderd, wat in 'n kommentaar vir 'n breër leserskring groot struikelblokke verteenwoordig.

Aan skerpsinnige voorstelle en ideë is Galling se verklaring ryk. In die aan Kronieke (veral die tweede Kronis) eie historiese stowwe sien hy 'n weerspieëling van toetsande en gebeurtenisse van koning Josia se tyd, soos in die lys van kroondomein-beamptes I, 27:25-31,

S.75f., vestings II, 11:5vv., S.104, visitasiekommissie en regsreformasie II 17-19, S.120, 124, Paasfeesviering II 30, S.159. Interessant is sy opmerkings oor die minderjarigheid van Josia (S.172f.) en die historiese kern van Manasse se „bekering” (S. 168), as ook sy lesing van *bisjlām* Esra 4:7 as *besjēm jerusalem* en *tarpelajē* 4:9 as „van Tripolis”.

Die gebruik van die verklaring sou gemakliker gewees het as in die margo van die verklaring nie alleen die verse maar ook die hoofstukke duidelik aangegee gewees sou het (soos in ander dele van ATD). Bl. 156 r.3 is Ahas fout vir Hiskia; bl. 198 by Tripolis is VT 1954, 3 fout vir 1954, 4, p.418).

Die gespanne wetenskaplikheid en akribie van die verklaring en die hipotetiese van sy literêre en historiese konstruksies verhinder nie dat die teologiese betekenis van die Kroniekboek en sy prediking meermale gewys en beklemtoon word, soos in die Voorwoord, in die motto's bo die onderdele van die Inleiding en in die verklaring self. Oor die teologiese betekenis van die gelagsregisters sê S. 19 behartenswaardige dinge, soos ook oor dié van 'n woord uit die Rehabeamgeskiënis II, 10:15 en uit die gebed van Josafat II, 20:12 (vgl. S. 255). Kronieke wys volgens Galling aan hoe die Wet tot die boete lei, maar tegelyk die gemeente dra, haar vreugde en sterkte kan wees, 'n syn onder die Wet wat tegelyk 'n syn onder die vrye genade van God is. Naas die groot kommentare van W. Rudolph in Eissfeldt se Handbuch z. A.T., Esra-Nehemia, 1949, en Chronikbücher 1955* en die onder ons bekende en gewaardeerde kleinere van A. van Selms in Tekst en Uitleg 1935, 1939 en 1947 wat albei en veral laasgenoemde teologies meer bied, is Galling se arbeid vir tot studie geneigdes sterk aan te beveel.

15 Julie 1956

B. GEMSER.